

WERKplaats Aansluiting vo-ho

Voorgekookt experiment taalvaardigheid: Taalontwikkelen lesgeven (TOL)

Manon Oosterhof, docent Nederlands, Einstein Lyceum

September 2023

Het schrijven van leerlingen kaderen

In het schooljaar 2021-2022 is er binnen het Einstein Lyceum nieuw leven ingeblazen als het gaat om taalbeleid. Er zijn bij leerlingen verschillende metingen en enquêtes afgenomen. Ook de docenten werden bevraagd middels een enquête. Hieruit kwam naar voren dat leerlingen binnen het Einstein Lyceum over het algemeen moeite hebben met begrijpend lezen, woordenschat en het formuleren van zinnen. Daarnaast geven leerlingen aan dat ze de toetsvragen van docenten niet altijd begrijpen. In schooljaar 2022-2023 zijn, ook in navolging op de scholingsdag TOL, er al veel interventies bedacht als het gaat om leesvaardigheid en woordenschat, maar het formuleren bleef een beetje achter. Tijd dus om daar verandering in te brengen met deelname aan het voorgekookte experiment taalvaardigheid van de WERKplaats aansluiting van het samenwerkingsverband vo-ho!

Waarom een schrijfkader?

Zoals hierboven gezegd, wilden we als school aan de slag met formuleren. Docenten merken op, vooral tijdens toetsen, dat leerlingen geen correcte zinsconstructies maken en formuleren wordt als aandachtspunt genoemd. Leerlingen geven zelf ook aan dat ze moeite hebben met het schrijven van zinnen (zinsconstructies maken) en daarbij zeggen ze dat ze de toetsvragen ook niet altijd goed begrijpen. Om deze reden wisten we dat we aan de slag wilden met het bekijken van toetsen.

Waarom dan specifiek een [schrijfkader](#)? We hebben geen specifieke studies naar schrijfkaders kunnen vinden, wel is tijdens de lessen Nederlands de examentraining van Elly van den Akker effectief gebleken in havo 5. Dit is een procesgestuurde training met behulp van schrijfkaders. Het dwong leerlingen eigenlijk bepaalde zinsconstructies te maken. Docenten merken vooruitgang bij leerlingen, en leerlingen in havo 5 geven zelf ook aan dat het ze helpt.

Zelf een schrijfkader ontwikkelen

Wij wilden de proef op de som nemen en testen bij een willekeurig schooljaar welke effecten een schrijfkader bij een toets aardrijkskunde nou zou hebben. Niet alleen op het gebied van schrijfvaardigheid (zinnen formuleren), maar ook op de resultaten. We hebben een relatief simpel schrijfkader ontwikkeld, waarbij bijvoorbeeld een deel uit de vraag herhaald wordt, twee vragen in één uitgesplitst worden en bepaalde opsommingen gegeven worden. Dit schrijfkader is bij een havo 4 klas toegevoegd aan de toets en bij een andere havo 4 klas juist weggelaten.

C) De oorspronkelijke vegetatie die je bij deze plaats(en) vindt is/ zijn.....

Afbeelding 1: voorbeeld van het schrijfkader

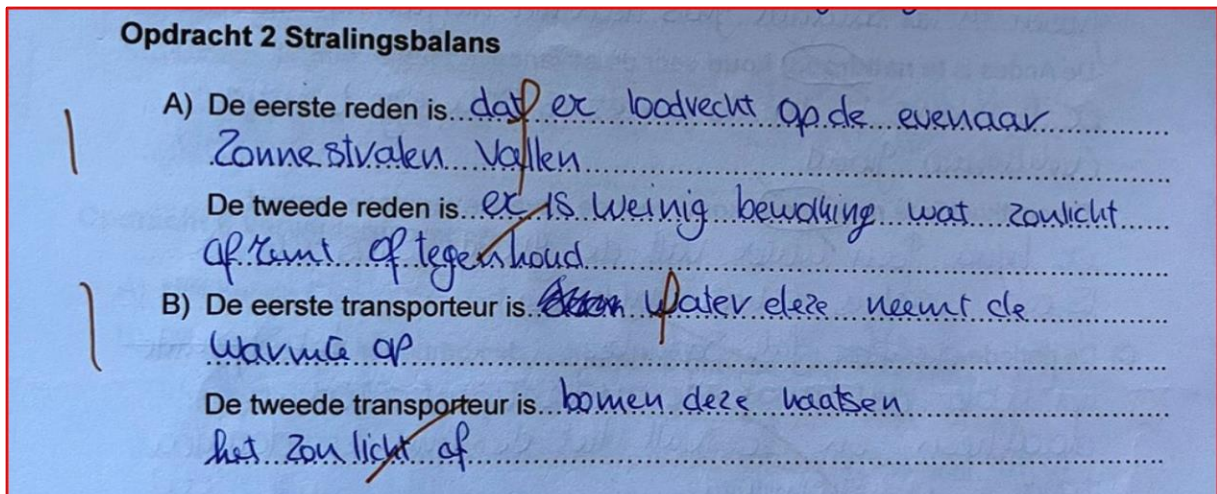
A) De eerste reden is.....

De tweede reden is.....

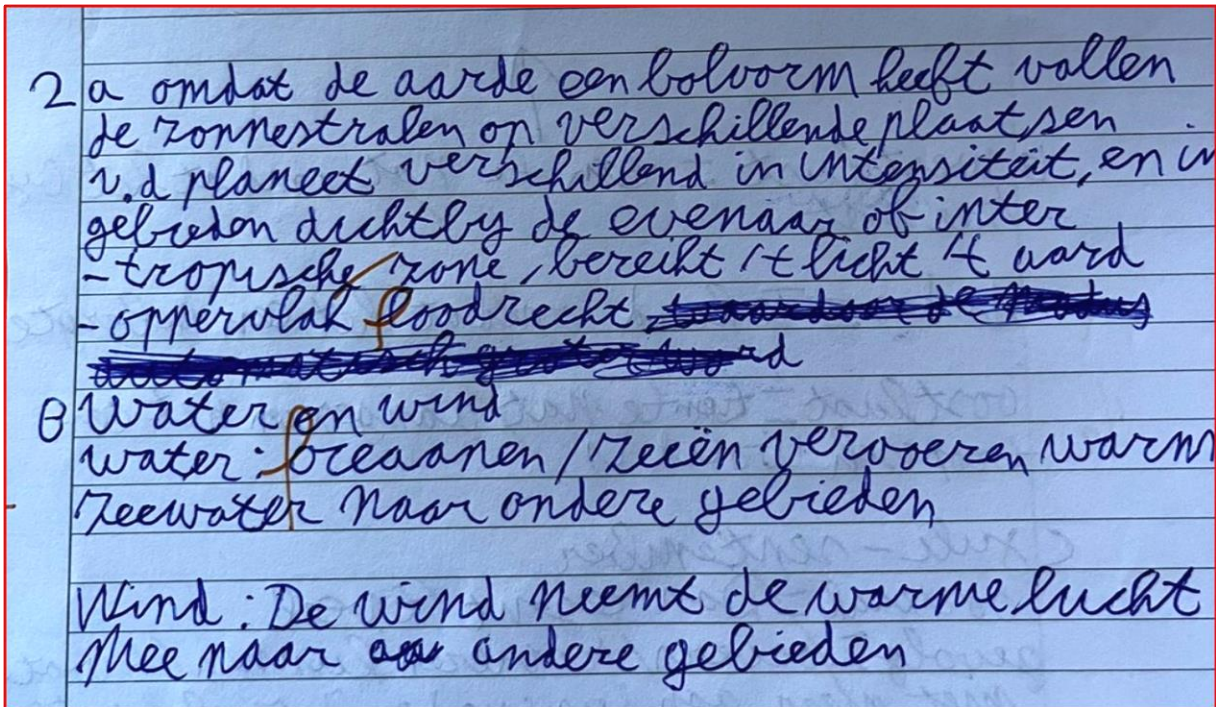
Afbeelding 2: voorbeeld van het schrijfkader

Opbrengsten

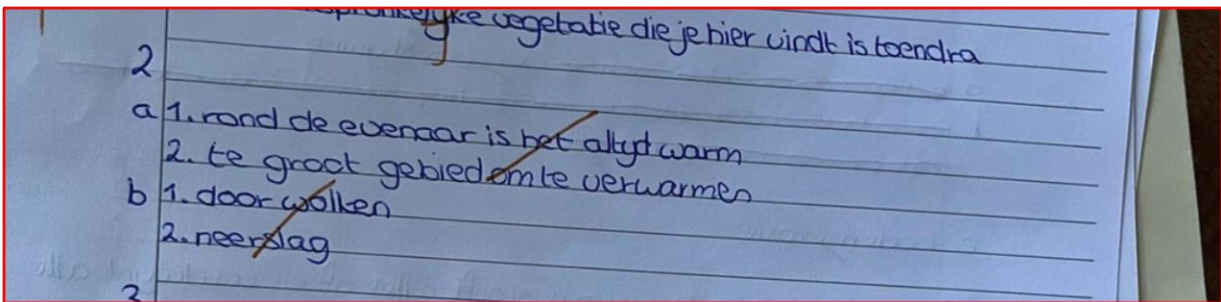
Na het afnemen van de toets zijn we de antwoorden van leerlingen gaan analyseren. Qua resultaten hebben beide groepen ongeveer hetzelfde gescoord als bij de vorige toetsen. Nu kunnen we de moeilijkheidsgraad voor leerlingen natuurlijk niet invullen, dus we kunnen (nog) niet zeggen dat het schrijfkader invloed heeft gehad op de resultaten van leerlingen. Wat wel opvalt is het verschil tussen de geschreven zinnen. Leerlingen die gebruik hebben gemaakt van de schrijfkaders, hebben betere zinsconstructies. We kunnen helaas niet alle toetsen in dit artikel plaatsen, maar hieronder staan enkele voorbeelden. In afbeelding 3 zie je een antwoord op vraag 2a met een mooie zinslengte en opbouw. Bij afbeelding 4 zie je dat het antwoord eigenlijk vrij lang is en de constructie niet klopt. Bij afbeelding 5 zie je dat het antwoord erg kort is, deze zin zou in havo 5 bij het examen afgekeurd kunnen worden. Natuurlijk schreven de leerlingen met het schrijfkader niet opeens alles foutloos, zoals je ziet bij de tweede reden van vraag 2a, maar de formuleringen waren echt veel beter en duidelijker.

Afbeelding 3: antwoord met schrijfkader

Afbeelding 4: antwoord zonder schrijfkader

Afbeelding 5: antwoord zonder schrijfkader

Wat vinden leerlingen ervan?

Na de afname van de toets is er nog een kleine enquête afgenomen bij de leerlingen die het schrijfkader bij de toets hebben gehad. Deze enquête is bij achttien leerlingen afgenomen. Vier leerlingen vonden het schrijfkader geen goede toevoeging, zeven leerlingen staan er neutraal in, vier leerlingen vonden het schrijfkader fijn en drie leerlingen vonden het kader zelfs heel fijn. Op de vraag of ze weer een schrijfkader zouden willen bij een toets, geeft een groot gedeelte van de groep aan dit graag weer te willen (14 leerlingen), slecht vier leerlingen zouden het niet meer willen.

Leerlingen mochten in een open vraag aangeven hoe het schrijfkader ze eventueel geholpen heeft of juist niet. De antwoorden hierop lopen erg uiteen. Opvallend is dat veel leerlingen aangeven dat ze makkelijker tot een antwoord komen en het schrijfkader zou leerlingen tijd besparen. Ook geven leerlingen aan dat ze geen antwoord vergeten in de te vullen door het schrijfkader en het forceert ze een goed antwoord te geven wordt er gezegd.

Daarnaast geven ze aan dat ze te weinig schrijfruimte hadden. Als ze twifelen over een antwoord, schrijven ze normaal graag zo veel mogelijk op en dat kon nu niet.

Hoe verder?

Al met al hebben we denk ik een mooie opbrengst gezien bij leerlingen met het schrijfkader. Ze hebben betere zinsconstructies gemaakt en hun antwoorden zijn daardoor natuurlijk beter te begrijpen. Zelf geven veel leerlingen ook aan dat het effectief is voor het formuleren van zinnen en dat is natuurlijk heel belangrijk. Dit was slechts een klein experiment, maar we zouden het graag door willen trekken door de hele school. In de onderbouw zo veel mogelijk schrijfkaders aanbieden, zodat leerlingen leren hoe ze een zin nou echt moeten formuleren. Dan kunnen ze het in de bovenbouw hopelijk helemaal zelf! Aankomend schooljaar wordt daarom een bijeenkomst georganiseerd waarin schrijfkaders centraal staan.